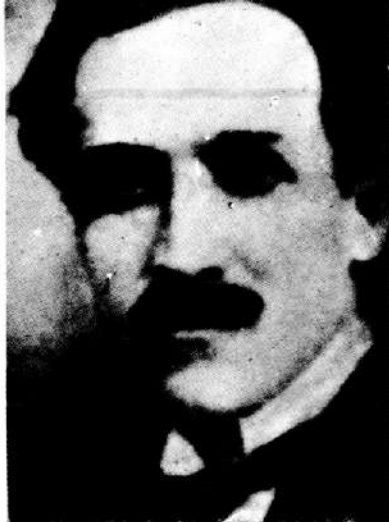

TEATRUL NAȚIONAL CLUJ-NAPOCA

**SĂPTĂMÎNA
LUMINATĂ**

de **MIHAIL SĂULESCU**

Stagiunea LXXIV 1993/1994

Mihail Săulescu

MIHAIL SĂULESCU

efigie în timp

Cei care au cunoscut pe voluntarul de la Predeal, Mihail Săulescu, știu caracterul unic și straniu al evoluției acestui aerolit pe orbita vieții noastre literare. Boem violent, impulsiv visător, sceptic entuziast și religios, proletar regalist, simplificator și iubitor al intortochelilor științifice, omul acesta și-a sigilat viața printr-un gest.

CAMIL PETRESCU, 1921

Caracter neînduplecat, fire impulsivă, de o independență care părea multora anarhică, Mihail Săulescu avea îndrăzneala vechilor cavaleri medievali care nu puteau tolera o nedreptate, și disprețul de viață al apostolilor. Nu era idee generoasă de care să nu-și anine sufletul, nu se întâmpla un fapt de seamă la care să nu fie părtaș, cel puțin ca spectator... Pe jumătate boem, pe jumătate burghez, era mai presus de orice un suflet liber și o gândire neatirnată.

CORNELIU MOLDOVANU, 1921

Mihail Săulescu era înalt de statură, mai bine zis potrivit de înalt, așa cum unui bărbat îi stă bine. Era binișor legat, cu mișcări vioaie, nervoase. Avea o față ovală, o frunte largă și nobilă, ochi verzi, păr castaniu dat pe spate și o mustață tunsă scurtă pe buză. O dată și-o răsese. Văzându-l astfel, mi-a amintit de figura lui Eminescu la 20 de ani. În sfârșit, deși nu e obligatoriu, Săulescu avea înfățișare de poet. De altfel a fost un autentic poet. Irascibil, capabil de elanuri mărețe, capabil și de izbucniri violente fără rost, caracteristica firii lui era onestitatea și dezinteresarea.

MIHAIL SORBUL, 1930

Insurgent și neliniștit, cu momente de blazare sau pledind pentru sacrificiu, la Mihail Săulescu aspirația către un ideal de excepție este însăși esența poeziei, care, traducând oscilațiile biografiei interioare, e dinamică și reflexivă, solidară cu înaintașii și vizionară, larg umanitară și înclinată spre sarcasm.

CONST. CIOPRAGA, 1974

TEATRUL NAȚIONAL CLUJ-NAPOCA

Stagiunea LXXIV 1993/1994

SĂPTĂMÎNA LUMINATĂ

de MIHAIL SĂULESCU

Adaptare de Mihai Măniuțiu

Distribuția:

MELANIA URSU

VIORICA MISCHILEA

MARIUS BODOCHI

MIRIAM CUIBUS

DORIN ANDONE

VASILICA STAMATIN

PETRE BĂCIOIU

VIRGIL MÜLLER

DANIELA TRIFAN

Spectacol prezentat la Festivalurile
internaționale de la Graz-Austria,
Belgrad-Serbia, Cairo-Egipt.

Regia artistică: MIHAI MĂNIUȚIU

Scenografia: DOINA LEVINȚA

Muzica: IOSIF HERȚEA

Coregrafia și mișcarea scenică: SERGIU ANGHEL

Asistent regie artistică și scenografie: Horațiu Mihaiu

Lumini:
Ion Vușcan

Regia tehnică:
Iacob Ciorța

Sonorizare:
Ștefan Kassai

Tehnoredactare computerizată: Teodora Negruț

Directorul Teatrului Național: DOREL VIȘAN

SĂPTĂMÎNA LUMINATĂ

de Mihail Săulescu

Săptămîna luminată înseamnă săptămîna de după Paști. Piesa se construiește pornind de la un eres, de la o superstiție arhaică populară, care susține că în acest răstimp, pînă în ceasul al doisprezecelea al ultimei zile, sînt deschise numai porțile cerului. Toți cei care mor acum, oricîte păcate ar avea, ajung în cer, salvîndu-se chinurilor Infernului.

Ne aflăm în ultima oră a acestei Săptămîni luminate. Muribundul a fost lovit de un glonte răzbunător, se află în agonie. El este de fapt un ucigaș și un tîlhar, a săvîrșit omoruri și jafuri. Il priveghează Mama și Ghicitoarea, care îi reamintește acesteia vechea credință: fiul ei trebuie să moară înainte de încheierea Săptămîinii luminate, pentru a se sustrage judecării și pedepsei divine. Piesa se desfășoară sub semnul acestui suspance, a acestei așteptări încordate. Ghicitoarea, prin vrăjile și farmecele sale, vrea să grăbească sfîrșitul Muribundului. Acesta are coșmaruri, îl vizitează personaje ale maleficului, Dracul, Dracul-mireasă, Strigoii, care îl împiedică să moară, vor să-l ia în stăpînirea lor, le aparține. Fantasma morții își face apariția, o vede Nebunul, dar dă tîrcoale nehotărîtă. Timpul trece în această tensiune, neliniștea, nerăbdarea și durerea Mamei amplificîndu-se, atingînd paroxisumul. În ultimele momente ale Săptămîinii luminate, disperată, ea își ucide propriul fiu. Mama își asumă un mare păcat, dar salvează sufletul fiului. Ancestralul și elementarul, de nuanță expresionistă, se îngemănează în această piesă de o remarcabilă forță dramatică.

SĂPTĂMÎNA LUMINATĂ

-elogiul criticii dramatice

Săptămîna luminată - o capodoperă, care, ea singură, îl aşează pe poet printre cei mai mari dramaturgi ai noştri ... o dramă într-un singur act, sobră, extrem de concentrată, robustă, fără pletorisme, fără figuraţie multicoloră, cu o economie maximă a personajelor. (...) O dramă a superstiţiilor, crescute ca floarea mătrăgunii din întuneric...

EUGEN JEBELEANU

Acţiunea de un dramatism brutal este îndulcită de un suflu de poezie.(...) O schiţă dramatică realistă, terifiantă.

LIVIU REBREANU

O impresie puternică a trezit piesa postumă într-un act a lui Mihail Săulescu, **Săptămîna luminată**(...) Sumbă temă, admirabil aleasă, atmosferă realizată ...

EUGEN LOVINESCU

Săptămîna luminată - scrisă în replici scurte, tăioase, în propoziţii eliptice ... e cea mai bună dramă ţărănească, superioară **Năpastei** lui I. L. Caragiale, prin atmosfera ei curat românească.

ION MASSOFF

Săptămîna luminată e scrisă cu atita putere, cu atita conciziune şi cu atita nerv, izbutind să dea o atmosferă originală, încît e imposibil ca cineva ... să nu rămînă înmărmurit, la căderea cortinei, în faţa unei lucrări de un uimitor dramatism.

A. de HERZ

Săptămîna luminată de Mihail Săulescu ... un moment dramatic, mistic-folcloric, unde latura folclorică e tratată în arhitectura ei răscolitoare, proprie privitivismului cultivat de expresionişti. (...) În perspectiva modernismului ... o fereastră largă spre viitor.

ION NEGOITESCU

Căci **Săptămîna luminată** e pentru teatrul românesc ceea ce **Woyzeck** (n.n. de G. Büchner) reprezintă pentru cel german. Este vorba de aceeaşi lume elementară, cu intuiţii fulgerătoare, terorizată de presimţiri obscure. Apoi piesele acestea au o concizie absolută, cu replici scurte, fără urmă de retorism, în care cuvintele, rare, aproape se pulverizează sufocate de trăiri violente. **Săptămîna luminată** are un miraculos echilibru tocmai datorită purităţii limbajului dramatic.

ION VARTIC

Totul se petrece ca în cele mai tenebroase drame ale lui Strindberg şi Wedekind, spaima capătă consistenţă materială, întregul spectacol e un coşmar. (...) Episod dramatic de o impresionantă forţă poetică, piesa lui Săulescu, încadrabilă în teatrul simbolist, anunţă expresionismul prin elementaritate, prin reducerea personajelor la câteva principii, prin stilizare violentă.

DUMITRU MICU

E o dramă în ritm gifitior, alert, concisă, fără nimic de prisos, în care psihologia personajelor se adînceşte cu fiecare nouă replică, atmosfera devenind tot mai densă.

CONST. CIOPRAGA

La Semaine de lumière

par Mihail Săulescu

La Semaine de lumière est la Semaine après Pâques. La pièce a pour point de départ une croyance populaire archaïque selon laquelle pendant ce laps de temps, qui va du premier jour de la semaine jusqu'à la douzième heure du dernier jour, ce ne sont que les portes du royaume des cieux qui restent ouvertes et tous ceux qui meurent, quelques péchés qu'ils aient commis, montent au ciel et échappent ainsi aux peines de l'Enfer.

L'action se passe pendant la dernière heure de cette Semaine de lumière. Frappé d'une balle ennemie, un jeune homme est à l'agonie. Il s'agit, en fait, d'un criminel et d'un brigand ayant commis d'innombrables meurtres et vols à main armée. Il est veillé par sa Mère et par la Devineresse qui ne cesse de rappeler à la Mère l'ancienne croyance: afin de se soustraire au jugement et au châtiment divins, son fils devra mourir avant que la Semaine de lumière ne s'achève. Toute la pièce se déroule sous le signe de ce suspens, de cette attente angoissée et douloureuse.

A travers ses sortilèges et ses charmes, la Devineresse veut hâter la fin du Moribond. Celui-ci a des visions cauchemardesques: des personnages maléfiques font leur apparition. Le Diable, la Mariée-diable, les Revenants l'empêchent de mourir et se le disputent, car il leur appartient de droit. Le fantôme de la Mort est présent du début à la fin de l'action, mais la Mort rôde, ne pouvant pas se décider à emporter le Moribond. Ce n'est que le Fou qui l'aperçoit. Le temps passe, la tension et le tourment de l'incertitude font que l'angoisse, l'impatience et la souffrance de la Mère deviennent paroxystiques. En proie à un désespoir toujours grandissant, elle tue son fils, les derniers instants de la Semaine de lumière. Elle commet ainsi un péché mortel mais réussit à sauver l'âme de son fils. L'archaïque, la magie, l'élémentaire font acquérir à cette pièce teintée d'expressionnisme, une extraordinaire force dramatique.

La Semaine de lumière

l'éloge de la critique dramatique

La Semaine de lumière - un chef-d'oeuvre. Un drame des superstitions, surgi, pareil à la mandragore, des ténèbres ...

EUGEN JEBELEANU

L'action d'un dramatisme brutal se trouve adoucie par la poésie qui l'effleure à tout instant. Une esquisse dramatique réaliste, terrifiante...

LIVIU REBREANU

La pièce posthume de M. Săulescu produit une impression ineffaçable, tant par son thème sombre, admirablement choisi, que par son atmosphère accomplie...

EUGEN LOVINESCU

La Semaine de lumière est le meilleur drame paysan roumain.

ION MASSOFF

La force, la concision et le style plein de nerf de **La Semaine de lumière** font, qu'à la chute du rideau, on demeure hors d'haleine, tant le dramatisme de cette oeuvre est saisissant.

A. de HERZ

La Semaine de lumière de M. Săulescu: un moment dramatique, mystique, folklorique où le côté folklorique est envisagé dans ce qu'il a de plus archaïque, de plus bouleversant, dans le sens du primitivisme cultivé par les expressionnistes.

ION NEGOIȚESCU

La Semaine de lumière est au théâtre roumain ce que **Woyzeck** de Büchner représente pour théâtre allemand. Nous y retrouvons le même monde élémentaire, traversé par des intuitions fulgurantes, sous l'empire de pressentiments obscurs et terrifiants. **La Semaine de lumière** a un miraculeux équilibre grâce à la pureté de son langage dramatique.

ION VARTIC

Tout se passe comme dans les drames les plus ténébreux de Strindberg et de Wedekind: la peur acquiert un poids matériel, tout le spectacle est un cauchemar.

DUMITRU MICU

C'est un drame à un rythme haletant, alerte, concis, sans rien de trop, où, à chaque nouvelle réplique, la psychologie des personnages devient toujours plus profonde et l'atmosphère toujours plus dense.

CONST. CIOPRAGA

The Illuminated Week

by Mihail Săulescu

The Illuminated Week means the week after Easter. The starting point of the play is an archaic folk superstition which says that, all through this Week-to its last moment-only the doors of Heaven are opened. All those who pass away within this Week- whatever sins they should have-get to Heaven, escaping of Hell.

The action of the play covers the last hour of the Illuminated Week. The dying man, shot by a revengeful bullet, is lying in the agony of death. He is actually a villain and a murderer, one who committed murders and robberies. His Mother and the Soothsayer are watching beside him. The Soothsayer reminds her of the old belief: Her son has to die before the Illuminated Week ends, in order to avoid the divine judgment and punishment. The play goes on under the sign of this suspense, of this tense waiting. Through witchcraft, the Soothsayer intends to hasten the man's death. The latter has nightmares: evil characters - the Devil, the Bride-Devil, ghosts - don't stop visiting him, keeping him from dying, intending to get back what belongs to them. The phantom of death shows herself, the Madman notices her; she goes round, hesitating. His Mother's tension, anxiety, impatience and grief go on increasing until they reach paroxysm. At the very last moment of the Illuminated Week, the Mother, desperately, kills her own son. Thus she takes upon herself the sin, but she saves her son's soul.

The Illuminated Week

critics

The Illuminated Week is an one-act drama, serious, extremely concentrated, robust, multicoloured, with very few characters-a drama of superstitions raised up from darkness, like nightshade...

EUGEN JEBELEANU

An action of a brutal dramatism, sweetened by a poetic touch(...) a terrifying, realistic dramatic sketch.

LIVIU REBREANU

Mihail Săulescu's posthumous play, **The Illuminated Week** gave us a strong impression.(...) Dark theme, admirably chosen, achieved atmosphere...

EUGEN LOVINESCU

The Illuminated Week-written in brief, sharp speeches, in elliptical sentences... is the best peasant drama, superiour to Caragiale's **Năpasta**, due to its purely romanian atmosphere.

ION MASSOFF

The Illuminated Week is written with such a strength, conciseness and nerve, the whole creating an original atmosphere.

A.de HERZ

The Illuminated Week by Mihail Săulescu is a dramatic moment of mystic folklore, where the folk-side is treated in its deepest arhaism, proper to the primitivism cultivated by the expressionists.(...) From a modernist point of view... a wide-opened window towards the future.

ION NEGOIȚESCU

The Illuminated Week represents for the romanian theatre what **Woyzeck** means for the german theatre. It deals with the same elementary world, with sharp intuitions, terrified by obscure premonitions.

ION VARTIC

Everything happens as in the darkest dramas of Strindberg and Wedekind, fear becomes almost material, the whole performance is a nightmare.

DUMITRU MICU

It is a panting-rythmed drama, concise, where the characters'psychology deepens with every new speech, the atmosphere becoming thus most dense.

CONST.CIOPRAGA

Realizatorii spectacolului

MIHAI MĂNIUȚIU

S-a născut la 30 octombrie 1954.

Absolvent al Academiei de Artă Teatrală și Cinematografică din București, promoția 1978.

Regizor artistic al Teatrului Național din Cluj-Napoca.

Conferențiar universitar la Secția de teatru a Facultății de Litere din Cluj-Napoca.

Premii obținute:

-Premiul pentru debut cu spectacolul **Oedip salvat** de Radu Stanca, montat la Teatrul Cassandra din București, în 1977;

-Premiul revistei **Tribuna** pentru cel mai bun spectacol al anului 1982 - **Cu ușile închise** de J.P.Sartre, la Teatrul Bulandra din București;

-Premiul A.T.M. pentru cel mai bun spectacol al anului 1988 - **Antoniou și Cleopatra** de W.Shakespeare la Teatrul Național din Cluj-Napoca;

-Premiul revistei **Teatrul** pentru regie, în 1988 - **Antoniou și Cleopatra** de W.Shakespeare;

-Premiul UNITER pentru regie, în 1991, - **Afară, în fața ușii** de Borchert, la Teatrul Bulandra din București;

-Premiul UNITER pentru originalitatea creației, în 1992, - **Lecția** de Eugen Ionescu la Teatrul Național din Cluj-Napoca;

-Marele premiu și Trofeul orașului București la Festivalul Național de Teatru "I.L.Caragiale", ediția 1993, pentru **Richard al III-lea** de W.Shakespeare, la Teatrul Odeon din București;

Participări internaționale:

-Festivalul de teatru pentru tineret, Cardiff, Anglia, 1977;

-Festivalul de teatru pentru tineret, Durham, Anglia, 1978;

-Bienala de la Sao Paulo, Brasilia, 1991;

-Festivalul Primăvara actorilor, Montpellier, Franța, 1993;

-Turneu în Marea Britanie cu **Lecția** de Eugen Ionescu, noiembrie, 1993;

Volume publicate

Un zeu aproape muritor, culegere de povestiri fantastice, Ed.Dacia, Cluj, 1982

Redescoperirea actorului, eseu despre arta actorului, Ed.Meridiane, București, 1985

Cercul de aur, eseu despre tema puterii la W.Shakespeare, Ed.Meridiane, București, 1989

Act și mimare, eseu despre arta actorului, Ed. Eminescu, Buc.,1989

DOINA LEVINȚA

Creatoare de decoruri și costume, a lucrat pentru teatre, cinematografie și televiziune. Din 1962 a creat pentru Televiziunea Română scenografia la numeroase spectacole dramatice, spectacole de varietăți și comedii muzicale. În același timp, a colaborat cu teatrele importante din București și cu regizorii de filme. În 1977 a părăsit televiziunea, consacându-se numai teatrului și cinematografeiei. Mari regizori, apreciați nu numai în țară, ci și peste hotare, Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Andrei Șerban, Gheorghe Harag, Mihai Măniuțiu i-au solicitat colaborarea.

Din realizările sale trebuie citate decorurile și costumele la spectacolele: **Trilogia greacă** și **Noaptea regilor** de W. Shakespeare (regia: Andrei Șerban), **Richard III** de W. Shakespeare (regia: Mihai Măniuțiu), reprezentatie distinsă cu Marele Premiu și Trofeul orașului București la Festivalul Național de Teatru "I. L. Caragiale" ediția 1993, **Othello** de W. Shakespeare, **Caligula** de A. Camus, **Fundația** de A. B. Vallejo, **Elisabeth** de Foster, **Hamlet** de W. Shakespeare, **Zbor deasupra unui cuib de cuci** de Wasserman.

Scenografiile realizate în Jugoslavia: **Livada cu vișini** și **Unchiul Vanea** de A. P. Cehov (regia: Gheorghe Harag).

Premii pentru costume de film:

- 1979 - pentru **Aurul , profetul și ardelenii**;
- 1980 - **Ultima noapte.**

Din participările la expozițiile naționale și internaționale:

- 1962 - București - Sculptură și artă grafică;
- 1966 - București - Bienala de scenografie;
- 1970 - București - Scenografie TV;
- 1972 - Novi-Sad-Trienala Internațională de scenografie;
- 1978 - București - Design;
- 1984-1993 - Paris - Monte Carlo - București.

IOSIF HERȚEA

S-a născut la 22 martie 1936. Este absolvent al Conservatorului de Muzică din București, promoția 1960. A lucrat, între anii 1960-1980, ca cercetător științific la Institutul de Etnografie și Folclor din București, apoi la Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj. Domeniul său predilect: muzica obiceiurilor și instrumentele muzicale populare. Este membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România și al Grupului de studii organologice al Consiliului Internațional pentru Muzică Tradițională.

A debutat în teatru în 1961, scriind muzica de scenă și colaborând la scenariul spectacolului **Ritmuri**, realizat de regizorii studenți Andrei Belgrader, Dan Micu, Iulian Vișa. Reprezentația a obținut marele premiu la Festivalul de Teatru Off din Wrocław, în 1961. A compus muzica de scenă și ambianța sonoră la peste 60 de spectacole la teatrele din București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Sibiu, Timișoara. A colaborat cu regizorii: Andrei Belgrader (**Woyzeck** de G. Büchner), Ion Caramitru (**A treia țeapă** de Marin Sorescu), Dinu Cernescu (**Zamolxe** de Lucian Blaga), Mircea Cornișteanu, Sorana Coroamă Stanca (**Rața sălbatică** de H. Ibsen), Magdalena Klein (**Casa Bernardei Alba** de F. G. Lorca), Ildiko Kovacs (**Trenul nu mai oprește** de Tennessee Williams), Adrian Lupu (**Domnul Puntila și sluga sa Matti** de B. Brecht), Mihai Măniușiu (**Antoniu și Cleopatra** de W. Shakespeare), G. Naum, Silviu Purcărete (**Atrizii**, după texte clasice).

A fost distins cu Premiul pentru muzică și ambianță sonoră la Festivalul de Teatru Scurt de la Oradea, 1983, spectacolul fiind **Barbu Văcărescu, vânzătorul Tării Românești**, iar regizor Al. Tocilescu.

SERGIU ANGHEL

S-a născut în anul 1954, în orașul Mediaș.

A frecventat cursurile Liceelor de coregrafie din Cluj și București, pe care le-a absolvit în 1973.

În 1974 înființează grupul de balet **Contemp**, axat pe repertoriul contemporan.

În același an, 1974, debutează cu primul său spectacol, **Consens**, semnind libretul și coregrafia. Urmează alte patru premiere absolute, spectacole create pentru Televiziunea Română, recitaluri etc.

Între 1980-1985 se dedică studiilor de filologie, la Universitatea din București. Teza pentru obținerea licenței are ca obiect dinamica arhetipurilor în opera lui Rimbaud.

În 1984 obține premiul A.T.M. pentru acreditarea unui nou stil interpretativ în creația coregrafică românească.

În 1990 este ales vicepreședinte al Uniunii Coregriștilor din România. Participă în U.S.A., la American Dance Festival.

În 1992 efectuează un turneu la Londra și în Germania cu **Cartea lui Prospero**, spectacol experimental după **Furtuna** lui W. Shakespeare.

În 1993 este premiat la Festivalul internațional de la Iași, pentru spectacolul **Anotimpuri**, după Vivaldi.

Actualmente este asistent universitar la Academia de Teatru și Cinematografie din București, catedra de coregrafie.

Mihail Săulescu

1888-1916

S-a născut la 23 februarie 1888, fiu al căpitanului Nicolae Săulescu și al Ecaterinei Săulescu. A fost o familie numeroasă, cu încă șapte frați.

Debutează în **Sămănătorul** din 4 iunie 1906, cu poezia **Eu n-am nimic cu lumea voastră**. Frecventează cenaclul **Convorbirilor critice** al lui Mihalache Dragomirescu, alături de Mihail Sorbul, de care se apropie printr-o strînsă prietenie, Liviu Rebreanu, George Gregorian.

În 1911 lucrează pentru cîteva luni la Sibiu, în redacția revistei **Luceafărul**. Poate atunci se consolidează dragostea lui pentru Transilvania. Tot în 1911, după ultimele date, scrie **Săptămîna luminată**. Citită într-un grup de literați, se bucură de elogii. Lucrarea este înscrisă în repertoriul Teatrului Comedia. Nu este singura piesă compusă de Mihail Săulescu. Alte două titluri stau mărturie: **În fața mării**, publicată abia în 1973, și **Plutașii**. Pe aceasta din urmă autorul i-o citise în 1915 lui N. Davidescu. Acțiunea se petrecea într-un han, pe malul Bistriței, unde trăgeau plutașii. N. Davidescu își amintea: "Toată piesa era dominată de o atmosferă de o mare nostalgie, cu păduri înalte, clătinate de melancolii". Paralel, traduce piese de teatru, pe care, pentru a le putea plasa, le semnează alături de Victor Eftimiu, precum **Păpușile** lui Pierre Wolf. Colaborează la publicațiile **Insula**, **Flacăra**, **Ramuri**, **Luceafărul**, **Rampa**.

În 1913 se publică **Săptămîna luminată**, în **Noua Revistă Română**, numerele 23-24.

În 1914 îi apare volumul de versuri **Depart**, iar în 1916 a doua carte de poezie, **Viața**.

În 1916 se înrolează ca voluntar în războiul pentru desrobirea Transilvaniei. La 30 septembrie cade ucis în luptele de la Predeal.

În 1921 se joacă, la Teatrul Național din București, **Săptămîna luminată**, constituind o revelație pentru lumea teatrală. În 1930, la 5 septembrie, se inaugurează la Predeal monumentul ridicat în cinstea poetului. Autor: sculptorul O. Han.

Ediții postume:

Opere, ediție îngrijită de Eugen Jebeleanu, Fundația pentru literatură și artă, București, 1947

Versuri. Teatru. Articole, Ed. Minerva, Buc., 1974

Luminata piesă a lui Mihail Săulescu

Mihail Săulescu s-a înveșmîntat, credem noi, în două armuri invincibile. A murit tînăr, la numai 28 de ani, în plină expansiune a talentului său. Ce poate fi mai tragic, mai neobișnuit, demn de un poet? Destui barzi au trecut prin această suferință și promisiunile creației lor au contat poate mai mult decît realizările. Apoi, Mihail Săulescu s-a stîns pe o culme a Carpaților, la Predeal, cu ochii larg deschiși spre Transilvania. Se înrolase voluntar ca soldat, în 1916, dorința lui fierbinte fiind eliberarea Transilvaniei, întregirea țării. Reprezentarea **Săptămînii luminate** la Cluj se încarcă de semnificația unei împliniri. Sacrificiul lui n-a fost inutil. Ochii lui Mihail Săulescu să ne privegheze mereu, conștiința unui poet nu moare niciodată.

În timpul vieții sale Mihail Săulescu s-a făcut cunoscut ca poet și a fost reținut astfel de critică. Din perspectiva zilei de astăzi, mai aproape de sensibilitatea noastră ni se pare a fi capodopera teatrului său, **Săptămîna luminată**, scrisă într-o singură noapte. Fără îndoială, a fost un talent poetic, dar poezia sa apare astăzi ca aparținînd epocii, în special simbolismului. Cultivă, nu fără eleganță, vagul, imprecisul, neliniști nedefinite, chemarea unor orizonturi neștiute, dorința de a pleca spre ele. Nu lipsesc nici note romantice, sentimentale sau de revoltă anarhică. Ceea ce conferă mai degrabă consistență poeziilor sale sînt accentele de sinceritate, un fior dramatic, gînduri, întrebări dureroase. Publicistica sa, mai puțin cunoscută, dovedește o nemulțumire socială și morală, transpusă în sarcasm, ironie, nu arareori cu un verb neiertător, acid (**Ratatul, Arivistul, Parvenitul, Epiloguri, Adevărurile**). Unele poeme în proză pot fi, de asemenea, reținute pentru transparența și acuratețea limbajului (**Toamna, Motive, Tăcerile**).

Dar partea cea mai rezistentă a operei lui Mihail Săulescu ni se pare a fi teatrul, adică **Săptămîna luminată**. S-a remarcat concizia piesei, puterea ei de concentrare, atmosfera aparte, laconismul limbajului, sin-copat, apropiat de cel modern. Elemente simboliste se regăsesc în atmosfera de mister, învăluitoare a toate, în încercarea de a face palpabil invizibilul, aici fantasma morții. În spre contemporaneitate trimit și componente ale expresionismului: dezvăluirea unui fond de primitivism, de ancestralitate, esențializarea personajelor, apelul la denumirea lor

categorială (Bolnavul sau Muribundul în spectacol, Femeia sau Mama, Bătrîna sau Ghicitoarea, Paznicul sau Nebunul).

Săptămîna luminată nu este, însă, singulară, fără "rude" în literatura română. Ne gîndim la asocierea care se poate face cu **Năpasta** lui I. L. Caragiale sau **Baltagul** lui M. Sadoveanu, nu numai prin atmosferă și mediu, aceleași, țărănești, arhaice, ci prin omniprezența morții, palpabilă, trăită, înțeleasă și implinită. Ca și **Năpasta** și **Baltagul**, piesa lui M. Săulescu pune problema vinei, a răscumpărării și plătirii acesteia. Numai că o rezolvă diferit, într-un mod care amintește de tragedia antică. La I. L. Caragiale și la M. Sadoveanu vinovatul, ucigașul este descoperit și sancționat, pedeapsa fiind pe măsura faptei sale. Actul se poate încadra în doctrina creștină. La Mihail Săulescu, vinovatul se știe de la început, a comis crime și jafuri. Dar el nu este pedepsit, ci salvat. Salvarea nu se face oricum, ci prin asumarea de către mama sa a unei vine și mai mari, uciderea propriului fiu. Sensul gestului ei nu este creștin, creștinismul exclude crima, ci mai degrabă arhaic, păgîn, trimițînd spre tragedia antică. Și aici depășirea măsurii, conștientizarea vinei, refuzul redompțiunii atrage după sine actul unei greșeli și mai grave. În ciclul Atrizilor, Clitemnestra își ucide soțul, pe Agamemnon, iar ea va fi suprimată de fiul ei Oreste, un matricid.

Descoperim, ca și în **Săptămîna luminată**, un traseu al păcatului în care, odată intrat, ești condus spre o greșeală și mai mare. Aflat sub semnul maleficului, cu greu te poți desprinde de el, o eroare atrage după sine o alta.

Textul lui M. Săulescu ni se pare, deci, a fi sub zodia tragicului, desfășurîndu-se ca o litanie neagră, ca un imn funebru în ritmul căruia dansează un încornorat și un încopitat, care poate fi Diavolul sau Dionis. Acesta nu se află în pierdere, i-a scăpat sufletul fiului, l-a cîștigat pe al mamei, cu un păcat mai greu.

Am mai remarca în **Săptămîna luminată** melanjul dintre real și ireal sau supranatural, topirea acestora, susținerea lor reciprocă. Impresia este că se provoacă unul pe celălalt, se transformă unul în celălalt.

JUSTIN CEUCA

TĂCERILE

Ostaș sau credincios, conducător sau cugetător, fiecare își jertfește viața în felul său. Și din fiecare jertfă iese un rod... Rodul vieții care vine de aici încolo - sau începînd cu acel mîine al așteptărilor noastre de acum.

.....

Îmi place Shakespeare, care nu mă îngrozește numai, cît și Molière, care nu numai mă distrează... Mă neliniștesc amîndoi deopotrivă, cît Ibsen, cît Tolstoi, cît Carlyle, cît toți cei mari și universal: mari, pentru că sînt universal, și universal pentru că îți dau mai mult decît se pare că îți spun.(...)

Nu-ți va face însă nimeni o crimă, dacă, asemeni marelui Ibsen, vei zice și tu: "Eu nu fac altceva decît întreb; rostul meu în lume nu e să dau răspunsuri".

.....

Am văzut o femeie dansînd odată... Nu știu unde și nu știu cînd. Am văzut-o dansînd o seară întregă; și nu am uitat-o. Alături de mine erau atîția care o vor fi ținut minte, sau care o vor fi uitat... Alături de mine în sala în care dansa, în sala cu lumini multicolore, sau în aer liber, nu mai știu unde, cum nu mai știu cînd, toți tăceau.

Toți tăceau, pentru că toți oamenii pricep un lucru: că au nevoie de tăcere, în fața unei înțelegeri pe care o urmăresc.

Toți doreau nici să nu mai răsufle parcă, toți abia răsufiau - în timp ce muzica nevăzută după care ea juca, în acorduri mute, prelungi, - pentru cei care priveau, sau poate numai pentru aceea care dansa - muzica, numai ea părea că răsufle pentru toți, că vorbește pentru toți, căci toți tăceau.

Atunci, dacă unul ar fi vorbit, dacă unul singur ar fi șoptit cuvîntul pe care totuși tăcerea tuturor îl căuta și pe care pașii celei care dansa păreau că se silesc să-l silabisească; atunci de-ar fi vorbit unul, muzica pe care n-o zăream, poate unde melodia pe care o auzeam, cu adevărat, ieșea numai din mișcările brațelor, picioarelor, pulpelor, gîtului, capului sau ochilor celei care dansa, - muzica aceea ar fi tăcut deodată, dar și dansatoarea aceea ar fi încetat să mai danseze.

... Pentru că, sunt sigur, - ceea ce era mai frumos atunci nu era atît muzica, nici dansul, nici locul în care se dansa - dar tăcerea tuturor acelora care priveau frumusețea dansului...

Cine știe, poate nici n-ar fi fost nevoie de muzică, pentru ca femeia care dansa să poată dansa o seară întregă. Ritmul tuturor inimilor celor cari priveau tăcînd - era de ajuns...